

The Mediating Role of Early Maladaptive Schemas in the Relation between Personality and Hardines

Marzieh Sadat Ebrahimi¹, Nemat Tavvosi ^{2*}

1- Master of General Psychology

2- Assistant Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Tehran South Branch (Corrsponding Author)

Abstract

Objective: The purpose of this study was to determine the mediating role of the uncompromising initial schemas in the relationship between personality and hardiness.

Method: The present study was a descriptive-correlational study. The statistical population included students from Payame Noor University of Qom. Based on the first stage sampling, the Faculty of Psychology was selected randomly and 550 persons were available as an example to the Big Five Factor Personality Inventory (Costa & McQuery, 1985), Early Maladaptive Schema Questionnaire (Yang, 1990) and, Personal Views Survey (PVS; Institute of Hardness, 1985) responded.

Results: Path analysis showed that the research model had a good fit and 23% of the variance in the schema of separation and exclusion was explained through the neuroticism, extroversion, openness to experience, consensus, and taskability. Also, these veins and the separation and rejection schema had the ability to explain 30 percent of the toughness variance.

Conclusion: The initialized schemas have a mediatorial role in relation to personality traits and hardiness. Regarding the findings, it can be argued that the personality tracks and the initialized schemas play an important role in predicting student hardiness.

Key words: five-factor personality traits, hardiness, separation and exclusion schemes

نقش واسطه‌ای طرحواره‌های سازش نایافته اولیه در رابطه بین شخصیت با سرسرختی

مرضیه سادات ابراهیمی^۱، دکتر محترم نعمت طاووسی^۲

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی

۲- استادیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی واحد تهران جنوب (مؤلف مسئول)

چکیده

هدف: هدف این پژوهش تعیین نقش واسطه‌ای طرحواره‌های سازش نایافته اولیه در رابطه بین شخصیت با سرسرختی بود.

روش: مطالعه حاضر توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه پیام نور استان قم بود. بر اساس نمونه برداری مرحله‌ای نخست دانشکده روانشناسی به تصادف انتخاب و سپس ۵۵۰ نفر به طور در دسترس به عنوان نمونه به سیاهه پنج عاملی شخصیت (کاستا و مک‌کری، ۱۹۸۵)، پرسشنامه طرحواره‌های سازش نایافته اولیه (یانگ، ۱۹۹۰) و زمینه‌یاب دیدگاه‌های شخصی (مؤسسه سرسختی، ۱۹۸۵) پاسخ دادند.

یافته‌ها: نتایج آزمون تحلیل مسیر نشان داد که مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است و ۲۳ درصد از واریانس طرحواره جدایی و طرد از طریق رگهای نوروزگرایی، برونگردی، گشودگی به تجربه، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی تبیین‌پذیر است. همچنین این رگهای طرحواره جدایی و طرد توانایی تبیین ۳۰ درصد از واریانس سرسختی را داشتند.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد که طرحواره‌های سازش نایافته اولیه در رابطه با رگهای شخصیت و سرسختی نقش واسطه‌ای دارد. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان بیان کرد که رگهای شخصیت و طرحواره‌های سازش نایافته اولیه نقش مهمی در پیش‌بینی سرسختی دانشجویان دارند.

کلید واژه‌ها: رگهای پنج عاملی شخصیت، سرسختی، طرحواره جدایی و طرد

مقدمه

مدل پنج عامل بزرگ^{۱۲} شخصیت، پنج مؤلفه زیربنایی را توصیف می‌کند: توافق‌جویی^{۱۳} (شامل اعتماد، رک‌گویی، نوع دوستی، همراهی، تواضع، دل‌رحمی)، وظیفه‌شناسی^{۱۴} (شامل کفایت، نظم، تلاش برای موفقیت، خویشن‌داری، احتیاط در تصمیم‌گیری)، بروز گردنی^{۱۵} (شامل گرمی، گروه‌گرایی، قاطعیت، فعالیت، هیجان‌خواهی)، نوروز گرایی-^{۱۶} (شامل اضطراب، پرخاشگری، افسردگی، کمرویی، برانگیختگی، آسیب‌پذیری) و گشودگی به تجربه^{۱۷} (شامل تخیل، زیبایی‌شناسی، احساسات، اعمال، عقاید و ارزش‌ها) (مک کری و کاستا، ۱۹۹۶ نقل از مهد و فولادچنگ، ۱۳۹۵؛ تیبارت^{۱۸}، ۲۰۱۱). تحقیقات زیادی در رابطه با رگه‌های شخصیت با سرسختی انجام شده است. مک کان، داکورت و روپرس^{۱۹} (۲۰۰۹) نشان داده‌اند از ویژگی‌های مهم افراد وظیفه‌شناس سرسختی است. اسکومورووسکی و سادوم^{۲۰} (۲۰۱۱) نشان داده‌اند شخصیت و سرسختی بر سلامت روانی و بهزیستی تاثیر می‌گذارند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد افراد سرسخت از سطوح بالای خوش‌بینی^{۲۱} و حرمت‌خود^{۲۲} (الکساندرا و کلین^{۲۳}، ۲۰۰۱؛ موری^{۲۴}، ۲۰۱۱) و خودکارآمدی^{۲۵} (دلاهاجین، آتنونی، وندام^{۲۶}، ۲۰۱۰) برخوردارند. افزون بر این، سرسختی با هیجان‌های منفی از جمله غمگینی، اضطراب و احساس گناه (نوروز گرایی) رابطه منفی دارد (الکساندرا^{۲۷}، ۲۰۰۱ و موری، ۲۰۱۱).

این نکته نیز آشکارشده است که شخصیت با طرحواره‌های سازش نایافته اولیه^{۲۸} نیز مرتبط است (نیز^{۲۹}،

سرسختی روان‌شناختی^۱ به عنوان یک ویژگی شخصیتی مقاوم‌ساز در مقابل با فشارهای روانی، امروزه مورد توجه قرار گرفته است (شرد و گلبای^۲، ۲۰۰۷). کوباسا، مدبی و کان^۳ (۱۹۸۲) سرسختی را ویژگی شخصیتی پیچیده‌ای معرفی می‌کنند که از سه مؤلفه مبارزه-جویی^۴، مهار^۵ و تعهد^۶ تشکیل شده است. فردی با سطوح بالای مبارزه‌جویی، رویدادهای زندگی را به منزله فرصتی برای پویایی و سازگاری مجدد و میدانی برای پژوهش و ارتقای خویشن‌تلقی می‌کند و در برابر این رویدادها به طور منفعل تسليم نمی‌شود. در مقابل افراد با سطوح پایین مبارزه‌جویی در برخورد با حوادث به چالش کشیده می‌شوند. در این افراد مبارزه‌جویی در سطح پایینی قرار دارد (سانچز و مارتز^۷، ۲۰۱۵). افرادی که در مؤلفه مهار قوی هستند، رویدادهای زندگی را قابل پیش‌بینی و مهار می‌دانند و بر این باورند که قادرند با تلاش آنچه را که در اطرافشان رخ می‌دهد تحت تأثیر قرار دهند. عملکرد افراد با مهار کامل دارند نشان می‌دهد که آن‌ها با رویدادهای زندگی‌گی زا برخورد می‌کنند و در مسئولیت‌های خود برای زندگی اصرار دارند و قادرند به طور مستقل عمل کنند (ترایمدادی^۸، ۲۰۱۴). افراد با سطوح بالای تعهد، نه تنها خود را واجد ارزش می‌دانند بلکه رویدادهایی را که اهمیت و معنای زیستن را برای وی برجسته می‌سازند، ارزشمند می‌دانند (کوباسا، ۱۹۷۹؛ مدبی، ۲۰۱۳). شواهد تجربی نشان می‌دهد سرسختی با رگه‌های شخصیت^۹ ارتباط ارتباط دارد (لورینگ و دیگران^{۱۰}، ۲۰۱۵). شخصیت رگه‌های نسبتاً پایدار است که باعث می‌شود افراد به شیوه‌های خاصی رفتار کنند (کورک^{۱۱}، ۲۰۱۵). نظریه

12- Five Factor Model (FFM)

13- agreeableness

14- conscientiousness

15- extraversion

16- neuroticism

17- openness to experience

18- Tibare, D. H.

19- MacCann, C., Duckworth, A. L., & Roberts, R. D.

20- Skomorovsky, A., & Sudom, K.A.

21- sanguineness

22- self-esteem

23- Alexander, D. A., & Klein, S.

24- Murray, R.A.

25- high efficacy

26- Delahajj, R.G., Anthony, W.K., & Van Dam, K.

27- Alexander, D. A.

28- early maladaptive schemas

29- Jens C. T.

1- psychological hardness

2- Sheard, M. & Golby, J.

3- Kobasa, S.C., Maddi, S. R. & Kahn, S.

4- challenge

5- control

6- commitment

7- Sanchez, F., & Martnez, H.

8- Tarimoradi, A.

9- personality tracks

10- Lovering, M. E., Heaton, K. J., Banderet, L. E., Neises, K., Andrews, J. & Cohen, B. S.

11- Quirk, S. E.

می توان اشاره کرد (اوریو، کالویت و پادیلا،^{۱۶} ۲۰۱۴). بروون گردنی نیز با اکثر طرحواره‌ها رابطه منفی دارد (امانی، عیسی نژاد و عزیزی، ۱۳۹۴؛ بهرامی‌زاده و هادی، ۱۳۹۲؛ تیم، ۲۰۱۰؛ ساوا^{۱۷}، ۲۰۰۹؛ کلاریدج و دیویس^{۱۸}، ۲۰۰۱؛ مک‌آدامس و پالس^{۱۹}، ۲۰۰۶ و موریس^{۲۰}، ۲۰۰۶). نقش طرحواره‌های سازش نایافته اولیه در پیش‌بینی سرسختی روان‌شناختی نیز تائید شده است (یوسفی، ۱۳۹۳). به نظر کوباسا و پوکتی^{۲۱} (۱۹۸۳) تجربه‌های دوران کودکی و تعامل با والدین و اطرافیان می‌توانند منجر به یک شخصیت سرسخت شود. افراد سرسخت انعطاف‌پذیری بالا دارند به جای اتکا بر جنبه‌های ثابت زندگی بر انجام تغییرات و تطابق با شرایط مرکز دارند. در این راستا تحقیقات نشان داده است طرحواره‌ها رابطه منفی با انعطاف‌پذیری دارند (فیچرمیتو، اسموا پاپول و دلفابرو^{۲۲}، ۲۰۱۶).

با توجه به این که پیشینه‌های موجود در این حوزه نشان می‌دهد که رگه‌های شخصیت با طرحواره‌ها (بتمار، کایماک، کوکیک و تارکاپار، ۲۰۱۴؛ بن‌بن و دیگران، ۲۰۱۰؛ بوسمانس و دیگران، ۲۰۱۰؛ تیم، ۲۰۱۷؛ جیز، ۲۰۱۰؛ رنر، آرنتز، لیو و هابرنس، ۲۰۱۳؛ رولوفس و دیگران، ۲۰۱۶؛ رسکیند، کلیمان، ۲۰۱۲؛ ساوا، ۲۰۰۹؛ فلینک و دیگران، ۲۰۱۷؛ کالویت، ۲۰۱۴؛ کارت و دیگران، ۲۰۱۳؛ لhei، ۲۰۱۲ و مالوگانیز و دیگران، ۲۰۱۴) و رگه‌های شخصیت با سرسختی (اسکومورووسکی و سادوم، ۲۰۱۱؛ تئیدور و دیگران، ۲۰۱۵؛ دلاهاجین، آنتونی، وندام^{۲۳}، ۲۰۱۰؛ الکساندرا و کلین^{۲۴}، ۲۰۰۱؛ موری^{۲۵}، ۲۰۱۱) رابطه دارد، در این پژوهش مدل زیر (شکل ۱) تدوین شد تا مشخص شود آیا طرحواره‌های سازش نایافته اولیه در رابطه بین رگه‌های شخصیت و سرسختی نقش واسطه‌ای دارد؟

(۲۰۱۰). خلق‌وحوی هیجانی کودک در تعامل با واقعی در دنیاک دوران کودکی منجر به شکل‌گیری طرحواره‌ها می‌شود. طرحواره‌ها به عنوان شبه رگه^۱ در نظر گرفته می‌شود که در طول زمان پایدار است. یانگ هجده طبقه‌بندی کرده است: حیطه طرد و جدایی^۲، حیطه استقلال عمل^۳ و عملکرد مختل^۴، حیطه محدودیت‌های مختل^۵، حیطه دیگر جهتنما^۶ و حیطه گوش‌بزنگی بیش از حد و بازداری^۷ (یانگ و دیگران، ۲۰۰۳). طرحواره طرد و جدایی شامل طرحواره‌های سازش نایافته رهاشدگی/بی‌ثباتی^۸، نقص/شرم^۹، ارزوای اجتماعی/بیگانگی^{۱۰}، بی-اعتمادی/بدرفتاری^{۱۱} و محرومیت هیجانی^{۱۲} است. افرادی که در این حوزه قرار می‌گیرند احساس می‌کنند افراد مهم زندگی‌شان نمی‌توانند حمایت عاطفی و تشویق لازم را به آن‌ها بدهند و نوعی بی‌ثباتی و بی‌اعتمادی نسبت به دریافت محبت و برقراری ارتباط با اطرافیان در فرد شکل می‌گیرد، در نتیجه احساس نقص، حساسیت به انتقاد، سرزنش و نیاز به اثبات خویش، امنیت و همدلی از مشخصه‌های بارز طرحواره‌های حوزه طرد و جدایی است (کریمی‌زارچی، سهرابی و شمس، ۱۳۹۲). برخی از پژوهشگران (برای مثال تیم، ۲۰۱۰؛ فلینک و دیگران^{۲۶}، ۲۰۱۷؛ کالویت، ۲۰۱۴؛ کلاریدج و دیویس^{۱۴}، ۲۰۰۱؛ مک‌آدامس و پالس^{۱۵}، ۲۰۰۶) اعتقاد دارند طرحواره‌های سازش نایافته اولیه با ابعاد شخصیتی رابطه دارد و بنابراین امکان یکپارچگی و ترکیب آن‌ها نیز وجود دارد. به عنوان مثال به تجارب شکل دهنده طرحواره‌های طرد و جدایی با ویژگی‌های افراد نوروتیک

1- trait-like

2- rejection and disconnection

3- impaired autonomy

4- impaired autonomy and performance

5- impaired limits

6- other - directedness

7- overvigilance / inhibition

8- abandonment / instability

9- defectiveness / shame

10- social Isolation / alienation

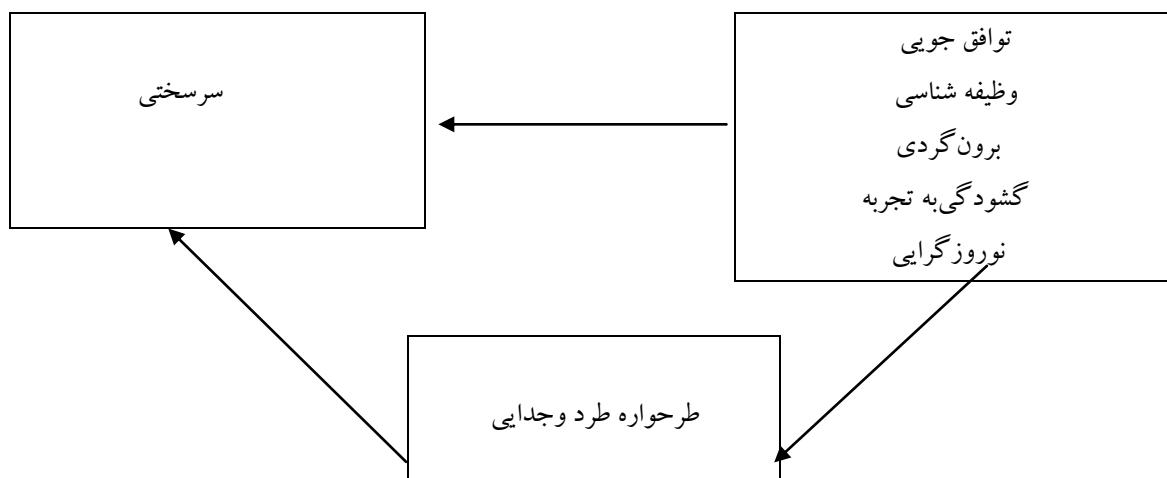
11- mistrust/abuse

12 - emotional deprivation

13- Flink, N., Lehto, S. M., Koivumaa-Honkanen, H., Viinamäki, H. Ruusunen, A., Valkonen- M. & Korhonen, Honkalampi. K.

14- Claridge, G., & Davis, C

15- Mc Adams, D.P., & Pals, J.L.

برونگرددی (51، 46، 41، 36، 31، 26، 21، 16، 42، 37، 32، 27، 22، 17، 12، 7، 2)، گشودگی به تجربه (ماده‌های 3، 8، 52، 57)، توافق جویی (ماده‌های 4، 9، 14، 19، 24، 29، 34)، وظیفه‌شناسی (ماده‌های 5، 10، 15، 20، 25)، 30، 35، 40، 45، 50، 55، 60) را اندازه می‌گیرد. پاسخدهی به این رگه‌ها در قالب لیکرتی 5 درجه‌ای (کاملاً مخالف، بی تفاوت، نظری ندارم، موافق، کاملاً موافق) امکان‌پذیر است (فرخ‌نیا و سلیمانی، 1393). نمره گذاری فرم کوتاه این سیاهه در تمام ماده‌ها یکسان نیست. به این معنی که در نمره گذاری برخی از ماده‌های فرم کوتاه سیاهه، به کاملاً مخالف نمره 4، مخالف نمره 3، بی تفاوت نمره 2، موافق نمره 1 و کاملاً موافق نمره 0 تعلق می‌گیرد. در حالی که برخی دیگر از ماده‌های (1، 46، 12، 27، 42، 3، 57، 23، 18، 8، 3)، نقل از فرشی، مهریار و طباطبایی، 1383 روی 208 نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه 45 و 55) این فرم کوتاه به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند (گروسوی فرشی، 1380). سیاهه رگه پنج عاملی شخصیت توسط مک‌کری و کاستا (1983) مک‌کری، 1985). فرم کوتاه این سیاهه شامل 60 ماده است. این سیاهه 5 رگه نوروزگرایی (6، 11، 1، 11، 6)،

روش

این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور استان قم در سال تحصیلی 95-96 تشکیل داد. بر اساس روش نمونه‌برداری مرحله‌ای نخست دانشکده روان‌شناسی به تصادف انتخاب و سپس 550 نفر به طور در دسترس به عنوان نمونه برگزیده شدند و به سیاهه پنج عامل بزرگ شخصیت^۱، زمینه‌یاب دیدگاه‌های شخصی^۲ و پرسشنامه طرحواره‌های سازش نایافته اولیه^۳ اویله^۴ پاسخ دادند. حجم نمونه با توجه به توصیه کلاین کلاین (2011) مبنی بر آنکه به ازای هر ماده 2/5 تا 5 نفر کفایت می‌کند، تعیین شد. 30 پاسخنامه به دلیل مخدوش بودن پاسخ‌ها کنار گذاشته شدند و نتایج 520 نفر از دانشجویان تحلیل شد. میانگین سن گروه نمونه 32/26 با انحراف استاندارد 7/86 و دامنه سنی آن‌ها 23 تا 55 سال بود.

سیاهه پنج عامل بزرگ شخصیت (کاستا و مک‌کری، 1985). فرم کوتاه این سیاهه شامل 60 ماده است. این سیاهه 5 رگه نوروزگرایی (6، 11، 1، 11، 6)،

1- Big Five Factor Personality Inventory

2- Personal Views Survey (PVS)

3- Early Maladaptive Schema Questionnaire

به کمک مقیاس درجه‌بندی شش گزینه‌ای نمره گذاری می‌شود (۱- کاملاً در مورد من نادرست است تا ۶- کاملاً در مورد من درست است). نمره‌های این پرسشنامه با جمع نمره‌های ماده‌های هر زیرمقیاس به دست می‌آید. نمره بالا نشان‌دهنده میزان بالای طرحواره‌های سازش‌نایافته اوّلیه در آزمودنی است (منجم، آقا یوسفی و زارع، ۱۳۹۲). اعتبار این پرسشنامه را به روش همسانی درونی و باز آزمایی بر روی یک نمونه ۵۶۴ نفری از دانشجویان آمریکایی به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۸۱ گزارش شد (یانگ، نورمن^۱ و توماس^۲، ۱۹۹۵ نقل از یوسفی، اعتمادی، فاتحی‌زاده، بهرامی و احمدی، ۱۳۸۷). بررسی روایی همگرایی پرسشنامه با ابزارهای اندازه‌گیری درماندگی روان‌شناختی، اعتماد به‌خود^۳، آسیب‌پذیری شناختی برای نشانگان اختلال افسردگی و علائم اختلال شخصیت نشان داد که طرحواره‌های سازش‌نایافته اوّلیه ارتباط منفی با ویژگی‌های مثبت مانند اعتماد به‌خود، عاطفه مثبت و ارتباط مثبت با اختلال شخصیت، درماندگی، عاطفه منفی و اختلال عملکرد و بازخورد^۴ داشتند (یانگ و براون، ۱۹۹۴). همچنین در ایران یوسفی و دیگران (۱۳۸۷) روایی و اعتبار پرسشنامه طرحواره‌های سازش‌نایافته اوّلیه را بر روی یک نمونه ۵۷۹ نفری در دو مرحله (مرحله اول ۳۹۴ نفر و مرحله دوم ۱۸۵ نفر) بررسی و اعتبار آن را به روش آلفای کرونباخ و دو نیمه کردن در کل نمونه به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۶، در دختران ۰/۸۷ و ۰/۸۴ و در پسران ۰/۸۴ و ۰/۸۱ گزارش کردند. یوسفی و دیگران (۱۳۸۷) آلفای کرونباخ مربوط به عامل انزواه اجتماعی/ ییگانگی^۵ ۰/۹۱ و عامل خویشتن‌داری ناکافی/ خود

اجرا شد که ضرایب اعتبار به ترتیب برای نوروزگرایی ۰/۸۳، بروندگردی ۰/۷۵، گشودگی به تجربه ۰/۸۰ توافق‌جویی ۰/۷۹ و وظیفه‌شناسی ۰/۷۹ بدست آمد (فرشی، مهریار و طباطبایی، ۱۳۸۰). یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی رگه‌های نوروزگرایی، بروندگردی و گشودگی به تجربه، ضرایب‌های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش‌های شخصی و نیز در گزارش‌های زوج‌ها نشان داده است. ضرایب اعتبار دو عامل توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است (مک‌کری و کاستا، ۱۹۸۳ نقل از گروسوی فرشی، ۱۳۸۰). همچنین کاستا و مک‌کری (۱۹۹۹) روایی این ابزار، ۰/۸۴ گزارش کرده‌اند (لطفي و سعادتی شامي، ۱۳۹۵). در مطالعه گروسوی فرشی (۱۳۷۷) ضرایب همسانی درونی کل این سیاهه در حدود ۰/۷۰ و ضرایب آلفای کرونباخ رگه‌های نوروزگرایی، بروندگردی، توافق‌جویی، وظیفه‌شناسی و گشودگی به تجربه به ترتیب برابر با ۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۷۳، ۰/۸۷ و ۰/۴۵ به دست آمد. کیامهر (۱۳۸۱) نیز این سیاهه را بر روی دانشجویان ترجمه و اجرا کرد، روایی همزمان بین فرم کوتاه و بلند این سیاهه را برای پنج عامل بین ۰/۴۱ تا ۰/۷۱، اعتبار را بین ۰/۶۵ تا ۰/۸۶ و آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌ها را بین ۰/۵۴ تا ۰/۷۹ گزارش کرده است. در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای رگه‌های شخصیت به صورت کلی ۰/۷۱۴ به دست آمده است.

پرسشنامه طرحواره‌های سازش نایافته اوّلیه (- EMSS؛ یانگ، ۱۹۹۰). این پرسشنامه دارای دارای ۹۰ ماده است که ۱۸ طرحواره‌های سازش را در پنج حیطه اندازه می‌گیرد. این پرسشنامه را برای گروه سنی ۱۲ سال به بعد می‌توان به کار برد. در این پژوهش طرحواره طرد و جدایی اندازه گیری شده است. هر ماده

1- Norman, S.

2- Thomas, J.

3- sehf confidence

4- attitude

5- social isolation / alienation

۱۹۹۸، اوئلت^۲، ۱۹۹۲ نقل از مدبی و هاروی^۳، ۲۰۰۶). همچنین کاسکا و موریتاکا^۴، ۱۹۹۶ نقل از تیموری، ۱۳۸۳) ضرایب اعتبار مؤلفه‌های سرسختی (تعهد، مهار و مبارزه جویی) را به ترتیب برابر با ۰/۷۰، ۰/۵۲ و ۰/۵۲ و برای نمره کل سرسختی برابر با ۰/۷۵ به دست آوردنند. بررسی‌هایی که در ایران برای تعیین ویژگی‌های روان‌سنگی زمینه‌یاب دیدگاه‌های شخصی (PVS) صورت پذیرفته‌اند، روایی و اعتبار آن را تأیید کرده‌اند. در پژوهش نعمت‌طاوی و محمدعلی‌شریفی (۱۳۸۸) نیز مقادیر ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۵ مؤید اعتبار قابل قبول این ابزار بود. همچنین حقیقی، عطاری، رحیمی و سلیمانی‌نیا، ۱۳۷۸) ضریب آلفای کرونباخ را برای زمینه‌یاب سرسختی و عامل‌های تعهد، مهار و مبارزه جویی به ترتیب برابر ۰/۸۳، ۰/۷۲ و ۰/۶۹ گزارش کرده‌اند (ایوبی، تیموری و نیری، ۱۳۸۹). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای سرسختی ۰/۸۸۰ به دست آمده که نشان دهنده اعتبار بالای این ابزار است. برای تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی و تحلیل مسیر استفاده شد.

یافته‌ها

برای بررسی رابطه بین طرحواره جدایی و طرد، سرسختی و رگه‌های شخصیت (نوروزگرایی، برونگردی، گشودگی به تجربه، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی) آزمون همبستگی پیرسون اجرا شد و نتایج حاصل در جدول ۱ نشان داده شده است.

انضباطی^۱ ۰/۸۱ به دست آوردند. روایی همگرای نمره‌های کل سیاهه با ابزارهای اندازه‌گیری درماندگی روان‌شناختی، عاطفه مثبت و عاطفه منفی، اعتماد به خود، آسیب‌پذیری شناختی برای افسردگی، علامت اختلال شخصیت و پرسشنامه چک لیست ۹۰ ماده‌ای بررسی شد و همبستگی برای موارد ذکر شده به ترتیب ۰/۳۸، ۰/۳۵، ۰/۳۹-۰/۴۰، ۰/۳۶، ۰/۳۷ گزارش شد (منجم و دیگران، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای طرحواره سازش نایافته اولیه ۰/۹۶۱ و در حوزه جدایی و طرد ۰/۹۰۹ به دست آمده است.

زمینه‌یاب دیدگاه‌های شخصی (PVS؛ مؤسسه سرسختی، ۱۹۸۵). یک ابزار خودگزارش‌دهی ۵۰ ماده‌ای است که به ارزیابی سه مؤلفه سرسختی به منزله یک سبک شخصیتی می‌پردازد. (۱) مؤلفه تعهد (۱۶ ماده) گرایش فرد را به درگیر شدن با آنچه با آن مواجه می‌شود، (۲) مؤلفه مهار (۱۷ ماده) این باور را که فرد سازنده رویدادهای زندگی خویشتن است و می‌تواند بر محیط خود تأثیر بگذارد و (۳) مؤلفه مبارزه‌جویی (۱۷ ماده) تعامل به پذیرش تغییر، مواجهه با فعالیت‌های جدید و فراهم کردن امکانات رشد را نشان می‌دهد. زمینه‌یاب دیدگاه‌های شخصی با ارزیابی این مؤلفه‌ها، یک نمره کلی و سه نمره برای هر یک از مؤلفه‌ها به دست می‌دهد (مدبی، ۱۹۹۰ نقل از نعمت‌طاوی، ۱۳۸۷). این مقیاس از همسانی درونی بالایی برخوردار است. نتایج حاصل از تحلیل عاملی این زمینه‌یاب، سه عامل مرتبط با سازه سرسختی را آشکار کرده‌اند (نعمت‌طاوی و محمدعلی‌شریفی، ۱۳۸۸). روایی و اعتبار این مقیاس که واجد کارآیی لازم برای گروه‌های غیر شاغل، کم سواد و عامی است، نسبت به مقیاس‌های دیگر بالاتر است (مدبی،

2- Ouellette, S. C.

3- Maddi, S. R., & Harvey, R. H.

4- Kosca, S. & Moritaca, L.

1- insufficient self-control / self-discipline

جدول 1: ضرایب همبستگی سرخستی، رگه‌های شخصیت و طرحواره جدایی و طرد

متغیرها	1- سرخستی	6	5	4	3	2	1	<u>SD</u>	<u>M</u>
- نوروزگرایی	-	-	-	-	-	-	-	18/508	61/19
- برونگردنی	-0/416**	-	-	-	-0/287**	0/300**	5/487	24/93	-0/287**
- گشودگی به تجربه	-0/145**	-0/071	-	-0/376**	0/212**	4/999	23/49	-0/145**	-0/071
- توافق‌جویی	0/241**	0/597**	-0/376**	0/338**	5/510	19/92	-	-	0/241**
- وظیفه‌شناسی	0/626	0/261**	0/597**	-0/346**	0/434**	7/198	18/32	-	0/626
- طرحواره جدایی و طرد	-0/382**	-0/360**	-0/111*	-0/292**	0/368**	-0/318**	20/947	59/42	-0/382**

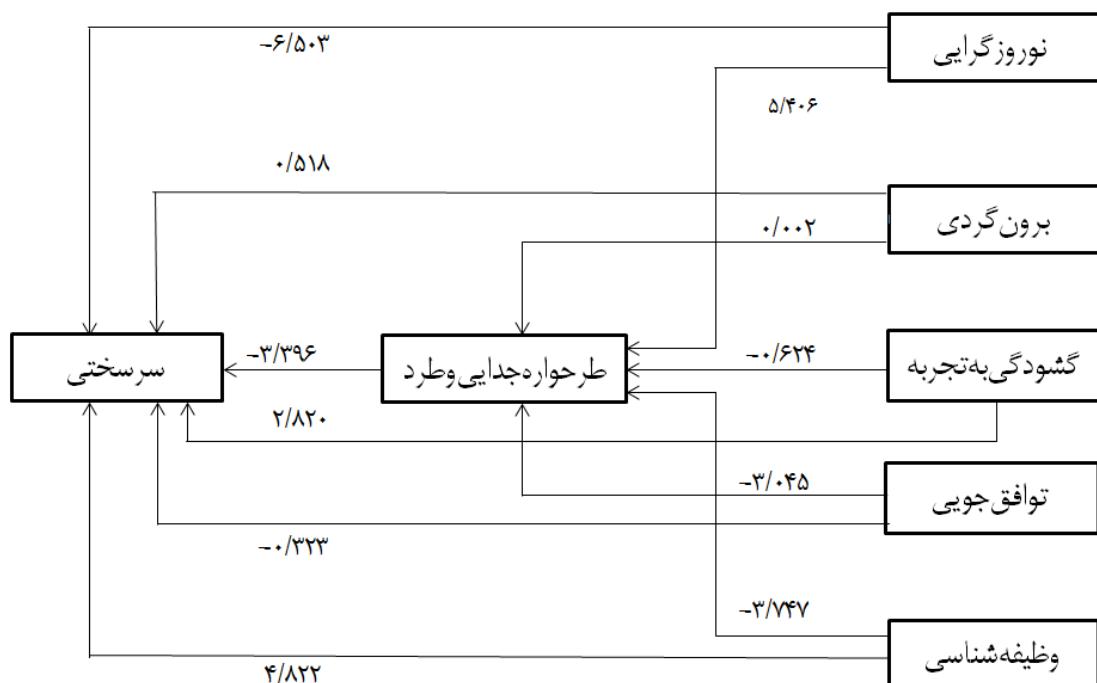
*P < 0/05 **P < 0/001

جدایی و طرد و رگه‌های شخصیتی برونگردنی (P<0/001 و r=-0/292) و گشودگی به تجربه (P<0/05 و r=-0/111)، توافق‌جویی (P<0/05 و r=-0/360) و گشودگی به تجربه (P<0/001 و r=-0/382) و وظیفه‌شناسی (P<0/001 و r=0/368) نیز رابطه منفی معنادار وجود دارد، اما طرحواره جدایی و طرد با رگه شخصیتی نوروزگرایی (P<0/001 و r=0/368) رابطه مثبت معنادار دارد.

با توجه به تأیید ارتباط معنادار بین متغیرهای پژوهش (رگه‌های شخصیت، سرخستی و طرحواره جدایی و طرد) با یکدیگر امکان بررسی نقش واسطه‌ای طرحواره جدایی و طرد در ارتباط رگه‌های شخصیت (نوروزگرایی، برونگردنی، گشودگی به تجربه، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی) و سرخستی فراهم است.

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول 1 نشان می‌دهد بین سرخستی و رگه‌های برونگردنی (P<0/001 و r=0/300) و گشودگی به تجربه (P<0/05 و r=0/212)، توافق‌جویی (P<0/05 و r=0/338) و گشودگی به تجربه (P<0/001 و r=0/434) و وظیفه‌شناسی (P<0/001 و r=0/368) رابطه مثبت معنادار وجود دارد، در حالی که طرحواره جدایی و طرد با رگه شخصیتی نوروزگرایی (P<0/001 و r=0/368) رابطه مثبت معنادار دارد.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول 1 نشان می‌دهد بین سرخستی و طرحواره جدایی و طرد (P<0/001 و r=-0/292) رابطه منفی معنادار وجود دارد. افزون بر آن این نتایج نشان می‌دهد بین طرحواره

شکل 2: نمودار مسیرهای برازش یافته با مدل معناداری

در نتیجه با توجه به شاخص‌های به دست آمده در مدل ارائه شده ($\chi^2/df=2/435$ ، $CFI=0/901$ ، $RMSA=0/063$ ، $AGFI=0/921$ ، $GFI=0/986$ ، $NFI=0/906$) مدل از برازش مناسب برخوردار است.

به منظور تعیین شاخص‌های برازش مدل، پژوهشگران نسبت خی دو به درجه آزادی کمتر از ۳، شاخص برازنده‌گی تطبیقی^۱، شاخص برازنده‌گی^۲ و شاخص برازنده‌گی تعدیل یافته^۳ بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۹۰، ریشه دوم واریانس خطای تقریب^۴ کمتر از ۰/۰۸ و شاخص برازنده‌گی غیر تطبیقی^۵ بزرگ‌تر از ۰/۹۰ را از نشانه‌های برازش مناسب و از شاخص‌های مطلوب برای ارزیابی مدل می‌دانند.

1-Comparative Fit Index(CFI)
2-Goodness of Fit Index(GFI)
3-Adjusted Goodness of Fit Index(AGFI)
4-Root Mean Square Error of Approximation(RMSA)
5-Non-Normed Fit Index(NFI)

جدول 2: ضرایب استاندارد کل، مستقیم و غیر مستقیم در مدل

مسیرها	بر طرحواره جدایی و طرد از	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	واریانس تبیین شده
	بر طرحواره جدایی و طرد از	0/229			
نوروزگرایی		0/000	0/228	0/228	
برونگرددی		0/000	0/000	0/000	
گشودگی به تجربه		0/000	-0/025	-0/025	
تواافق جویی		0/000	-0/166	-0/166	
وظیفه‌شناسی		0/000	-0/203	-0/203	
	بر سرخختی از	0/297			
نوروزگرایی		-0/032*	-0/269	-0/301	
برونگرددی		0/000	0/025	0/025	
گشودگی به تجربه		0/004	0/108	0/112	
تواافق جویی		0/024*	-0/017	0/007	
وظیفه‌شناسی		0/029*	0/252	0/281	
طرحواره جدایی و طرد		0/000	-0/142	-0/142	

*P<0/01

جدایی و طرد اثری معنادار نیست. این یافته‌ها نشان دادند رگه‌های شخصیت با طرحواره جدایی و طرد بر سرخختی اثر غیرمستقیم دارد.

نتایج جدول 2 بیانگر آن است که 23 درصد از واریانس طرحواره جدایی و طرد از طریق رگه‌های شخصیت (نوروزگرایی، برونگرددی، گشودگی به تجربه، تواافق جویی و وظیفه‌شناسی) تبیین پذیر است. همچنین رگه‌های شخصیت (نوروزگرایی، برونگرددی، گشودگی به تجربه، تواافق جویی و وظیفه‌شناسی) و طرحواره جدایی و طرد توانایی تبیین 30 درصد از واریانس سرخختی را دارند. این یافته‌ها نشان داد طرحواره طرد و جدایی در رابطه با رگه‌های شخصیت و سرخختی نقش واسطه‌ای دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که سرخختی بارگه‌های برونگرددی، گشودگی به تجربه، تواافق جویی و وظیفه‌شناسی رابطه مثبت معنادار و با نوروزگرایی رابطه

بر اساس مسیرهای آزمون شده در مدل و نتایج جدول 2 مشاهده می‌شود اثر مستقیم نوروز گرایی ($\beta=0/228$)، تواافق جویی ($\beta=-0/166$) و وظیفه‌شناسی ($\beta=0/203$) بر طرحواره جدایی و طرد معنادار است اما برونگرددی ($\beta=0/000$) و گشودگی به تجربه ($\beta=-0/025$) بر طرحواره جدایی و طرد معنادار نیست. افزون بر آن اثر مستقیم نوروز گرایی ($\beta=0/269$)، گشودگی به تجربه ($\beta=0/108$ ، $\beta=-0/281$) و طرحواره جدایی و طرد معنادار نیز معنادار است در حالی‌که اثر مستقیم برونگرددی ($\beta=0/025$) و تواافق جویی ($\beta=-0/017$) بر سرخختی معنادار نیست.

همچنین نتایج جدول 2 نشان می‌دهد اثر غیرمستقیم نوروزگرایی ($\beta=0/098$ ، $\beta=0/052$) بر سرخختی ($\beta=0/100$) و وظیفه‌شناسی ($\beta=0/052$) با واسطه طرحواره جدایی و طرد معنادار است اما اثر غیرمستقیم برونگرددی ($\beta=0/000$) و گشودگی به تجربه ($\beta=0/004$) بر سرخختی با واسطه طرحواره

آیند (مبشی و کافی، 1395). در پژوهش‌های دیگر (مری، 2011) نشان می‌دهد ویژگی سرسختی روان‌شناختی با هیجان‌های منفی مانند غمگینی، اضطراب، تندیگی و احساس گناه، ارتباط معکوس دارد. طبق این پژوهش‌ها، افرادی که از ویژگی سرسختی کمتری برخوردارند، هیجان‌های منفی را تجربه می‌کنند.

در ارتباط با رابطه منفی سرسختی با طرحواره طرد و جدایی نیز این یافته با پژوهش‌های پیشین در این زمینه همسو بود (آنتونسکی، 1979؛ پنلی و توماکو، 2002؛ حمیدی و انصاری، 1395؛ ریسو و دیگران، 2007؛ غفاری، 1391؛ نوری قلعه‌علیخانی و حافظی، 2016؛ فیچرمتیو، اسموا پاپول و دلفابرو، 1395؛ ورنر، 1997؛ یانگ، 1389؛ یوسفی، 1393 و یوسفی و دیگران، 1394 و مدبی، 2013). در تبیین این نتایج می‌توان گفت طرحواره طرد و جدایی اغلب به صورت احساس پوچی و سردرگمی، جهت نداشتن و بی‌هدفی در موارد شدید به صورت شک و تردید در موجودیت و ساختار وجودی فرد بروز می‌کند طرحواره‌ها در برخی از فرایندهای ذهنی ممکن است در نقش عاملی مقاوم در برابر تغییر عمل کنند. طرحواره‌ها مرکب از باورها و مفروضاتی در مورد خطر و ناتوانی در مقابله با آن‌ها هستند (ریسو و دیگران، 2007). از آنجایی که روبرو شدن با واقع تندیگی‌زا در زندگی هر فرد اجتناب‌ناپذیر است افراد با طرحواره طرد و جدایی توانایی کمتری برای مقابله با این موقعیت‌ها داشته و سرسختی پایین‌تری نشان می‌دهند. همچنین افرادی که در حوزه طرد و جدایی قرار دارند به درستی و صداقت دیگران اعتمادی ندارند (یانگ، 1389) این افراد هیجان‌های منفی شدیدی مثل شرم، ترس، خشم و بی‌اعتمادی را تجربه می‌کنند و دیدی بدینانه به افراد و محیط بیرونی دارند (یوسفی

منفی معنادار دارد. این نتایج با پژوهش‌های دیگر در قلمرو رگه‌های شخصیتی و سرسختی همخوان است (احمدی و دیگران، 1394؛ اسکومورووسکی و سادوم، 2001؛ تئیدور و دیگران، 2015؛ دولیر و دیگران، 2007؛ ژانک، 2011؛ فولادی و دیگران، 1395؛ قنبری و دیگران، 1392؛ کرمی دهbagی و احمدیان، 1396؛ کوباسا، 1982؛ مبشری و کافی، 1395؛ مری، 2011؛ مستغنی و سروقد، 1391؛ مک‌کان و دیگران، 2009). در تبیین این نتایج می‌توان گفت ساختار شخصیت بر سرسختی تأثیر می‌گذارد. افرادی که دارای مقاومت بالا هستند، سرسختی بیشتری نشان می‌دهند (تئیدور و دیگران، 2015). حس کنجکاوی قابل توجه، گرایش به تجارت جالب و معنادار، اعتقاد به اثر آنچه به طور ذهنی تصور می‌شود، انتظاری که تغییر چیزی طبیعی است و هر انگیزه مهم که ممکن است به رشد و پیشرفت منجر شود، خودرأی و قدرت، توانایی استقامت و مقاومت، ممکن است در سازگاری با واقعیت دشوار زندگی مفید باشد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که سرسختی مؤلفه‌ای است که تمایل به داشتن تجارت جدید، ابراز وجود، پر انرژی بودن، توانایی، پافشاری و پایداری بیشتر مشخص شده است (کوباسا، 1982). شاخص توافق‌جویی، بر گرایش‌های ارتباط بین فردی تأکید دارد. فرد موافق اساساً نوع دوست است، با دیگران احساس همدردی می‌کند و مشتاق کمک به آنان است (کرمی‌دهbagی و احمدیان، 1396). همچنین از رگه‌های شخصیتی مؤلفه وظیفه‌شناسی توانسته است سرسختی روان‌شناختی را پیش‌بینی کند زیرا می‌توان این گونه استدلال کرد افرادی که از وظیفه‌شناسی بیشتری برخوردارند نسبت به افرادی که در این ویژگی نمره کمتری می‌گیرند، بهتر می‌توانند با فشارها و مشکلات ناشی از شغل و زندگی خود کنار

است و با برون‌گردي، گشودگي به تجربه، توافق‌جويي و وظيفه‌شناسي منفي و معنadar دارد. پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های قبلی هماهنگ است (اماني و ديگران، 1394؛ بهرامي‌زاده و بهرامي احسان، 1392؛ مك‌آدامس و پالس، 2006؛ بتماز، کايماك، کوکيک و تارکاپار، 2014؛ بن‌بن و ديگران، 2017؛ بوسمانس و ديگران، 2010؛ تيم، 2010؛ جيتز، 2010؛ رنر، آرنتر، ليو و هابرس، 2013؛ رولوفس و ديگران، 2016؛ ريسکيند، کليمان، 2012؛ ساوا، 2009؛ فلينك و ديگران، 2017؛ كالوليit، 2014؛ کارترا و ديگران، 2013؛ لهي، 2012؛ مالوگانيز و ديگران، 2014؛ نعمت‌طاوسي، 1391؛ وندراal و ديگران، 2016 و هالوورسن و ديگران، 2009). در تبيين اين نتایج می‌توان گفت شرایط محطي اوایل زندگي به ويزگي‌هاي شخصيتي در بزرگ سالي مرتب است (بن‌بن و ديگران، 2017). تيم (2010)، فلينك و ديگران (2017)، كالوليit (2014) اعتقاد دارند طرحواره‌های سازش نايافته اوليه با ابعاد شخصيتي رابطه دارد و بنابراین امكان يکپارچه کردن و ترکيب آنها نيز وجود دارد. به نظر كالوليit (2013) و هالوورسن و ديگران (2009) خلق‌خوی نوروز‌گرایي يا عاطفه‌پذيری منفي يك عامل آسيب‌پذيری کلی يا خلق‌خوی آسيب‌پذير است که می‌تواند منجر به شكل‌گيري طرحواره شود. در ارتباط با رابطه منفي برون‌گردي با طرحواره طرد و جدائي می‌توان گفت که برون‌گردي به فعالیت‌ها، هيچان‌های مثبت، تجارب و تعاملات اجتماعی اشاره می‌کند (بهرامي‌زاده و بهرامي احسان، 1392). در صورتی که اين حوزه از طرحواره با هيچان‌های مثبت، اعتماد به خود، سازگاري و تعاملات اجتماعي رابطه منفي دارند. همچنين رابطه منفي طرحواره طرد و جدائي با رگه‌هاي وظيفه‌شناسي و توافق‌جويي را می‌توان اين‌گونه تبيين کرد که

و ديگران، 1394). همچنين اين افراد احساس می‌کنند افراد مهم زندگي‌شان نمي‌توانند حمایت عاطفي لازم را به او بدنهند در نتيجه چنین افرادي از سرستختي پايانى برخوردارند. همچنين پژوهش‌ها ويزگي‌هاي مثبت خانوادگي همانند همبستگي، حمایت عاطفي اعضاء از همديگر و با ساختار بودن را در مقاوم ساختن افراد برای مقابله با فشارهای زندگي نشان داده‌اند (ورنر، 1997). می‌توان گفت اگر والدين و خانواده نيازهای عاطفي و شناختي فرزندان را با اقدار (پذيرش و محدوديت با احترام) برآورده کنند آنان دنياپيرامون خود را با ارزش می‌بینند و حس تعهد در آن‌ها شکل می‌گيرد؛ اگر به آن‌ها امكان ابراز وجود دهنده و فرزندان احساس کنند که در حل مسائل قابلیت و شایستگي کافي و بر محیط خود تسلط کافي دارند، حس کنترل در آن‌ها به وجود می‌آيد و در نهايit وقتی والدين به فرزندان بیاموزند که تجربه‌های متوجه در زندگي با ارزش‌اند، حس چالش طلبی در آن‌ها بروز می‌کند (مدی، 2013 و حميدی و انصاری، 1395). در صورتی که افراد با طرحواره طرد و جدائي تمایلات و نيازهای فرد به حمایت عاطفي به اندازه کافي از جانب ديگران ارضاء نمي‌شود، فقدان توجه، درک نشدن و به حرف دل فرد گوش ندادن و کلا محرومیت هيچانی از خصیصه‌های بارز اين افراد در نتيجه اين افراد در سرستختي نمره پايانى می‌گيرند همچنين افراد سرستخت انعطاف‌پذيری بالا دارند به جاي اتكا بر جنبه‌های ثابت زندگي بر انجام تغييرات و تطابق با شرایط تمرکز دارند که در اين راستا نقش طرحواره‌ها با انعطاف‌پذيری و نقش خانواده و والدين در اين امر بسيار حائز اهميت است (فيچرمتيو، اسموا پاول و دلفابرو، 2016).

نتایج اين پژوهش نشان داد رابطه طرحواره‌های حوزه جدائي و طرد با نوروز‌گرایي مثبت و معنadar

طوری که احساساتی مانند ترس، غم و برانگیختگی مبنای نوروزگرایی است (فرخ نیا وسلیمانی، 1393) و میانگین نمره‌های طرحواره سازش نایافته اولیه در این افراد بالاتر است (همتا و دیگران، 1395) و چون داشتن این احساسات منفی اثرات مخربی بر سازگاری فرد دارد، بالا بودن نمره افراد در این عامل نشان‌دهنده وضعیت انطباقی ضعیف (کاستا و مک کری، 1992) و در نتیجه سرسختی پایین فرد است. رضایی و دیگران (1392) نیز نشان دادند طرحواره طرد و جدایی به طور معناداری با عامل نوروزگرایی همبستگی مثبت دارند. همچنین تحقیق باتول و دیگران (2017) با نقش واسطه‌ای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه با اختلالات تبیین کننده این فرضیه است؛ و در رابطه با وظیفه‌شناسی و توافق‌جویی، افراد وظیفه‌شناس افرادی با کفايت و منظم و رگه‌های توافق‌جویی شامل اعتماد و نوع دوستی می‌باشد که این دو عامل با طرحواره طرد و جدایی رابطه منفی دارند زیرا افراد با طرحواره طرد و جدایی دید بدینانه و بی‌اعتمادی، کم‌رویی، احساس نامنی و عدم مسئولیت به خاطر ترس از تحقیر شدن و کناره‌گیری از افراد را دارند (رضایی و دیگران، 1392) ایجاد این طرحواره نیز باعث پایین آمدن سرسختی می‌شود زیرا افراد سرسخت نسبت به نتایج کارهای خویش، احساس مسئولیت بیشتری می‌کند و دید مثبت و خوش‌بینانه به دیگران و زندگی دارد (مهرابی و دیگران، 1394). در این پژوهش وظیفه‌شناسی با نمره کل سرسختی روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن رابطه معنادار دارد، یعنی اگر فرد از لحاظ وظیفه‌شناسی و در سطوح بالاتر یا پایین‌تری باشد، سرسختی روان‌شناختی او نیز به همان اندازه افزایش یا کاهش می‌یابد. در آخر از یافته‌های به دست آمده در این پژوهش می‌توان به این نتیجه رسید که رگه‌های شخصیتی هم به صورت مستقیم و هم

طرحواره‌های این حوزه به طور معمول در خانواده‌هایی به وجود می‌آیند که والدین بی‌عاطفه، سرد، مضایقه‌گر، منزوی، تندخوا و غیر قابل پیش‌بینی هستند و در این شرایط نیازهای فرد به امنیت، ثبات، همدلی، محبت، در میان گذاشتن احساسات، پذیرش و احترام به شیوه قابل پیش‌بینی ارضا نخواهد شد (کریمی‌زارچی و دیگران، 1392) در حالی که بخشش، مهربانی و همدلی از ویژگی‌های توافق‌جویی و در وظیفه‌شناسی افراد هدفمند، قابل اعتماد، منضبط، با اراده و مصمم هستند. ویژگی مشترک توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی آن است که هر دو رگه مبنایی در خلق مهارگری کوشش‌مندانه دارند (نعمت طاووسی، 1391). همچنین طرحواره‌ها یک عامل بسیار قدرتمند در تبیین اختلالات هیجانی هستند، طوری که نقش آن‌ها در اختلالات روانی مختلف به‌ویژه افسردگی و نوروزگرایی مورد تأیید قرار گرفته است (لهی، 2012 و بتماز و دیگران، 2014).

با توجه به یافته‌های این پژوهش، طرحواره جدایی و طرد نقش واسطه‌گری معناداری را در مدل مفروض ما نشان دادند. نتایج این پژوهش با تحقیق امانی و دیگران 1394؛ باتول، شیهزادی و ریاض، 2017؛ رضایی و دیگران، 1392؛ زارچی و دیگران، 1392؛ غفاری، 1391؛ فرخ نیا وسلیمانی، 1393؛ همتا و دیگران، 1395 و یوسفی، 1393 همسو است.

بر اساس نتایج آزمون تحلیل مسیر در مدل ارائه شده این پژوهش، طرحواره جدایی و طرد فقط در ارتباط نوروزگرایی و وظیفه‌شناسی و توافق‌جویی با سرسختی نقش واسطه‌ای دارد و این اثر غیر مستقیم و معنادار است. یک تبیین احتمالی در ارتباط با نقش واسطه‌ای طرحواره طرد و جدایی در رابطه بین نوروزگرایی و سرسختی آن است که عامل نوروزگرایی در واقع شاخص بی‌ثباتی هیجانی است. به

موردنرسی قرار گیرد یک نمونه بزرگ‌تر به ما کمک می‌کند تا به بررسی و تحلیل‌های جزئی‌تر مثل رابطه بین طرحواره‌های خاص دیگر نیز پردازیم همچنین پیشنهاد می‌شود این تحلیل‌ها در رابطه با طبقات خاص اختلالات شخصیت پرداخته شود. نتایج این پژوهش می‌تواند راهنمای خوبی برای جلسات درمان و یا اتخاذ تصمیماتی مربوط به پیش‌گیری از بروز اختلال در سطح آموزش رفتار والدینی یا برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی در مراکز مشاوره و روان‌درمانی با هدف بهبود عملکرد خانواده‌ها باشد.

به دلیل نقش طرحواره‌ها در زندگی و تأثیر همه‌جانبه آن‌ها بر سلامت و کیفیت زندگی، پیشنهاد می‌شود متخصصان و درمانگران در کار با گروه‌ها و نیز تدوین برنامه‌های درمانی رویکرد طرحواره درمانی را مورد توجه قرار دهند.

غیرمستقیم به واسطه متغیر طرحواره جدایی و طرد می‌توانند سرخستی را پیش‌بینی کند.

انجام پژوهش حاضر تنها در گستره دانشجویان دانشگاه پیام نور استان قم بود که تعمیم‌پذیری آن را با دشواری مواجه می‌سازد و نیز لحاظ نشدن متغیرهای اقتصادی، اجتماعی نمونه مورد مطالعه، از محدودیت‌های این پژوهش تلقی می‌شود.

به دلیل آنکه این پژوهش برای نخستین بار در یک فرهنگ ایرانی انجام شده است، نیازمند تکرار در نمونه‌های مختلف و تأییدهای تجربی بیشتر است؛ بنابراین، یافته‌های پژوهشی باید با احتیاط تفسیر شوند. در صورت امکان یک مطالعه طولی می‌تواند برای آزمون نظر یانگ در مورد تحول طرحواره‌ها و همین‌طور شکل‌گیری اختلالات شخصیت مناسب باشد. بهتر است از پرسشنامه‌های اجتناب، جبران و تسلیم طرحواره‌ای یانگ نیز در کنار پرسشنامه طرحواره یانگ استفاده شود تا نقش این سبک‌های مقابله‌ای نیز

Ayyoubi, S., Timurid, S. & Nairi, M. (2010). Tenacity, quality of life and a sense of well-being. Journal of Developmental Psychology, 6 (24), 360-353 (Persian).

Bahramizadeh, h. & Bahrami Ehsan, e. (2013). Internal relations of early maladaptive schemas and personality traits. Journal of Research in Behavioral Sciences, 11 (3), 227-219 (Persian).

Batmaz, S., Kaymak, S. U., Kocbiyik, S. & Turkcapar, M. H. (2014). Metacognitions and emotional schemas: a new cognitive perspective for the distinction between unipolar and bipolar depression. Comprehensive Psychiatry, 55(7), 1546-55.

Batool, N., Shehzadi, H., Riaz, M.N. & Riaz, M. A. (2017). paternal malparenting and offspring personality disorders: Mediating effect of early maladaptive schemas. Journal of the Pakistan Medical Association, 67(4), 556-560.

References

Ahmadi, F., Naeinian, M. R & Hydarinasab, L. (2015). To Study Simple and Multiple Correlation among Extroversion and Psychological Hardiness with Happiness in Students Regarding to Sexuality. Journal of Clinical Psychology, 6(4), 63 -74 (Persian).

Alexander, D. A. & Klein, S. (2001). Ambulance personnel and critical incidents. British Journal of Psychiatry, 178, 76-81.

Amani, A., essa Nezhad, A. & azizi, A. (2016). Structural Relationships of Early Maladaptive Schemes and Personality Factors with Marital Adaptation. Quarterly Journal of Advanced Psychological Research, 10 (37), 70-45 (Persian).

Antonovsky, A. (1979). Health, stress, and coping: new perspective on mental and physical well-being. San Francisco: Jessey Bass.

- Bin-Bin, C., Zeyi, S. & Shijin, S. (2017). Life history strategy as a mediator between childhood environmental unpredictability and adulthood personality. *Personality and Individual Differences*, 111(1), 215-219.
- Bosmans, G., Braet, C., & Van V. L. (2010). Attachment and symptoms of psychopathology: early maladaptive schemas as a cognitive link? *Clinical Psychology Psychotherapy*, 17(5), 374-85.
- Calvete, E. (2014). Emotional abuse as a predictor of early maladaptive schemas in adolescents: Contributions to the development of depressive and social anxiety symptoms. *Child Abuse & Neglect*, 38 (4), 735-746.
- Calvete, E., Orue, L. & Hankin, B. L. (2013). Early maladaptive schemas and social anxiety in adolescents: The mediating role of anxious automatic thoughts. *Journal of Anxiety Disorders*, 27, 278-288.
- Carter, J. D., McIntosh, V.V., Jordan, J., Porter, R. J., Frampton, C. M., & Joyce, P. R. (2013). Psychotherapy for depression: A randomized clinical trial comparing schema therapy and cognitive behavior therapy. *Journal of Affective Disorders*, 151(2), 500-05.
- Claridge, G., Davis, C. (2001). What's the use of neuroticism? *Personality and Individual Differences*, 31(3), 383- 400.
- Costa, P. T., & McCrea, R. R. (1985).The NEO personality inventory manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Delahaij, R.G, Anthony, W.K, & van Dam, K. (2010). Hardiness and the response to stressful situations: Investigating mediating processes. *Personality and Individual Differences*, 49, 386-390.
- Dolbier, C. L., Smith, S. H., & Steinhard, M. A. (2007). Relationships of protective factors to stress and symptoms of illness. *American Journal of Health Behavior*, 31(4), 423-433.
- Farkhnia, A. & Soleimani, M. (2014). The role of personality traits and maladaptive schemas in predicting the health of students (girls and boys). *Journal of Disability Studies*, 4 (4), 42-33 (Persian).
- Farshi, m. T, Mehryar, A. E. & Tabatabai, M. (2001). Application of the new Neo character test and analysis of its characteristics and its factor structure among Iranian university students. *Quarterly journal of human sciences, Alzahra University (Q)*, 11 (39), 198-173 (Persian).
- Fischer, D., Matthew, F., Smout Paul, F. & Delfabbro, H. (2016). The relationship between psychological flexibility, early maladaptive schemas, perceived parenting and psychopathology, *Journal of Contextual Behavioral Science*, 5(3), 169-177.
- Flink, N., Lehto, S. M., Koivumaa-Honkanen, H., Viinämäki, H. Ruusunen, A., Valkonen- M. & Korhonen, H. K. (2017). Early maladaptive schemas and suicidal ideation in depressed patients. *The European Journal of Psychiatry*, 31(3), 87-92.
- Foladi, N. & Shahidi, A. (2016). The role of personality traits and life expectancy in the prediction of psychological hardiness among students according to gender. *Clinical psychology and personality-Daneshvar, former behavior* (Persian).
- Ghaffari, F. (2012). Intermediate role of early maladaptive schemas in relation to students' attachment styles and psychological hardiness. Master's Degree, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University, Marvdasht Branch (Persian).
- Ghanbari, V., Shakib, V., Ghanbari, A., Rahimi, S. & Baghani, R. A. (2013). The Effect of Hardship Training on Students' Compatibility and Accountability in Police University. *Journal of Research in Educational Sciences*, 1 (1), 98-83 (Persian).

- Grossi Foroshi, M. (1998). Standardization of NEO personality test and analysis and analysis of its characteristics and its structure among Iranian university students. PhD thesis, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University (Persian).
- Grossi Foroshi, M. (2001). New Approaches to Personality Evaluation (Application of Factor Analysis in Personality Studies). Tabriz: Publication of the Society (Persian).
- Haghghi, J., Attari, Y., Rahimi, AS. And Soleimiennia, L. (1999). The relationship between hardiness and its components with health in undergraduate students. Journal of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University Ahvaz, 3rd and 4th, 18-1 (Persian).
- Halvorsen, M., Wang, C. E., Richter, J., Myrland, I., Pedersen, S. K., Eisemann, M., & et al.(2009). Early maladaptive schemas, temperament and character traits in clinically depressed and previously depressed subjects. Clinical Psychology and Psychotherapy, 16, 394-407.
- Hamidi, F. & Ansari, Sh. (2016). The Relationship between Parents' Parenting Styles and Hard Students' Psychological Well-being. Quarterly Journal of Family and Research. 32, 65-47 (Persian).
- Hamta, A., Kazemnejad, A., Fesharaki, M. GH., Fekri N. & Abol Fattahi, M. (2016). Identification of early maladaptive schemas based on Young's questionnaire in high school girls in Qom. Journal of Qom University of Medical Sciences, 10 (9), 35-4 (Persian).
- Jens, C. T. (2010). "Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective." Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 41(4), 373-380.
- Karami Dehbaghi, M. & Ahmadian, S. M (2017). Investigating the Relationship between Personality and Self-efficacy Characteristics with Organizational Commitment in Police Command Officers of Tehran. Scientific publication Trans., 12 (47), 78-63 (Persian).
- Karimizarchi, M. Sohrabi, F. & Shams, C. (2013). Intermediate role of early maladaptive schemas between perceived parenting style and personality traits of cluster B. Journal of Modern Psychological Research, 8 (32), 225-206 (Persian).
- Kaymehr, G. (2002). Standardization of the short form of the questionnaire and its factor structure NEO.F.F.I Five factors (confirmatory analysis) among the students of the Faculty of Humanities of the University of Tehran. Master thesis, Allameh Tabatabaei University, Faculty of Psychology and Educational Sciences (Persian).
- Kline, R.B. (2010). Principles and practice of structural equation modeling (3rded.). New York: GuilfordPress.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful life events, personality, and health: An inquiry into hardiness. Journal of Personality and Social Psychology, 37(1), 1-11.
- Kobasa, S.C., & Puccetti, M. C. (1983). Personality and social resources in stress resistance. Journal of Personality and Social Psychology, 45, 50-839.
- Kobasa, S.C., Maddi, S.R., & Kahn, S. (1982). Hardiness and health: A prospective study. Journal of Personality and Social Psychology, 42(1), 168-177.
- Lambert, V. A. (2007). Predictors of Physical and mental health in hospital nurses within people's Republic of China. International Nursing Review, 54(1), 85-91.
- Leahy, R. L. (2012). Emotional Schema Therapy: A Bridge Over Troubled Waters. In: Herbert JD, Forman EM, editors. Acceptance and mindfulness in cognitive behavior therapy: understanding and applying the York: John Wiley & Sons, P. 154.
- Lotfi, N. & Saadati Shamir, A. (2016). Investigating the Relationship between Personality Characteristics and Attachment Styles with Student's Emotional Breakdown in Clinical Psychology

- Research and Consultation, 6 (1), 98-112 (Persian).
- Lovering, M. E., Heaton, K. J., Banderet, L. E., Neises, K., Andrews, J. & Cohen, B. S. (2015). Psychological and physical characteristics of U.S. Marine recruits. *Military Psychology*, 27(5): 261-275.
- MacCann, C., Duckworth, A. L., & Roberts, R. D. (2009). Empirical identification of the major facets of conscientiousness. *Learning and Individual Differences*, 19, 451- 458.
- MacCann, C., Duckworth, A. L., & Roberts, R. D. (2009). Empirical identification of the major facets of conscientiousness. *Learning and Individual Differences*, 19, 451- 458.
- Maddi, S. R., & Harvey, R. H. (2006). Hardiness considered across cultures. In P. T. P. Wong & L. C. G. Wong (Eds.), *Handbook of multicultural perspectives on stress and coping*. New York: Springer.
- Maddi, S.R. (2013). Hardiness: Turning stressful circumstances into resilient growth (pp. 29-41). Springer.
- Mahbod, M. & Folad Chang, m. (2016). The Relationship Between Five Great Factors of Personality and Unproductive Educational Behavior with Intermediate Perceived Inhibition: Structural Modeling. *Quarterly journal of psychology: Iranian psychologists*. (47), 279-265(Persian).
- Malogiannis, I. A., Arntz, A., Spyropoulou, A., Tsartsara, E., Aggeli, A, & Karveli, S., et al. (2014). Schema therapy for patients with chronic depression: A single case series study. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 45(3), 319-29.
- Mc Crae, R. R., & Costa, P.T. (1985). Comparison of EPI and psychotism scales with measures of the five-factor model of personality. *Personality and Individual Differences*, 6, 587-597.
- McAdams, D. P., & Pals, J. L. (2006). A new big five: fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*, 61, 204-217.
- Mehrabi, H., A. Mirzaei, Gh. Fathi Eshtiani, A. & Karaminia, R. (2015). The role of personality traits in the life style of the military. *Quarterly journal of military psychology*, 6 (21), 38-29 (Persian).
- Mobasher, M. & Cafi, S. M. (2016). The Relationship between Personality Characteristics and Psychological Hardiness of Operative Room Operators in Al-Zahra Hospital in Isfahan in 2014. *Razi Journal of Medical Sciences*, 23 (143), 47-56 (Persian).
- Monajem, A., Agha Yossefi, A. R. & zare, H. (2013). Comparing the domains of maladaptive schemas and the style of parenting and life traps of divorced, normal women. *Journal of Behavioral Sciences*, 7 (3), 142-133 (Persian).
- Mostaghna, S & Sarvqd, S. (2012). Relationship between personality traits and psychological hardiness with job stress in nurses of Shiraz Hospital. *Journal of Psychology and Practice*, 13 (4), 124-32 (Persian).
- Muris, P. (2006). Maladaptive schemas in non-clinical adolescents: Relations to perceived parental rearing behaviours, big five personality factors and psychopathological symptoms. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 13, 405-413.
- Murray, R. A. (2011). Interpersonal guilt and self- defeating behavior of foster youth. *Social and Behavioral Sciences*, 30.
- Murray, R. A. (2011). Interpersonal guilt and self- defeating behavior of foster youth. *Social and Behavioral Sciences*, 30.
- Nemat Tavosi, M. & Mohammad Ali Sharifi, M. (2009). Hardiness as a source of support at work: a predictor variable for professional stressors. *Quarterly Journal of Psychological Research*, 4, 62- 49 (Persian).
- Nemat Tavosi, M. (2008). The Effect of Gradual Deterioration Training on Managing Stresses Caused by Everyday Events. *Quarterly journal of Iranian psychologists*, 4 (16), 332-321 (Persian).

- Nemat Tavosi, M. (2012). Personality and Coping (Part I). *Evolutionary Psychology: Iranian Psychologists* 8 (32), 416-414 (Persian).
- Nouri Ghale Ali Khani, F. & Hafezi, F (2016). Relationship between psychological hardiness and substance abuse in students of Islamic Azad University, Ahwaz. Second International Conference on Applied Research in Educational Sciences and Behavioral Studies and Social Violations of Iran (Persian).
- Orue, I., Calvete, E. & Padilla, P. (2014). Brooding rumination as a mediator in the relation between early maladaptive schemas and symptoms of depression and social anxiety in adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 3(8), 91- 1281.
- Penley, J. A., & Tomaka, J. (2002). Associations among the Big Five, emotional responses, and coping with acute stress. *Personality and individual differences*, 32(7), 1215-1228.
- Quirk, S. E. (2015). Personality Disorder and Population Mental Health. *The Lancet Psychiatry*, 2(3), 201-212.
- Renner, F., Arntz, A., Leeuw, I. & Huibers, M. (2013). Treatment for Chronic Depression Using Schema Therapy. *Clinical Psychology: Science and Practice - Wiley Online Library*, 20(2), 166-80.
- Rezaei, M., Gholam Razaei, S., Sehvandi, M. A., Ghazanfari, F. & Derrickde, f. (2013). The power of early maladaptive schemas and personality dimensions in predicting depression. *Magazine of Thought and Behavior*, 8 (29), 88-77 (Persian).
- Riskind, J. H., & Kleiman, E. M. (2012). Looming cognitive style, emotion schemas, and fears of loss of emotional control: Two studies. *International Journal of Cognitive Therapy*, 5(4), 392-405.
- Riso, L. P., Maddux, R. E., & Santorelli, N. T. (2007). Early maladaptive schemas in chronic depression. In L. P. Riso, P. L. du Toit, D. J. Stein & J. E. Young (Eds.), *Cognitive schemas and core beliefs in psychological problems. A scientist practitioner guide* (pp. 41e58). Washington, DC: American Psychological Association.
- Roelofs, J., Muris, P., Wesemael, D. V., Broers, N. J., Shaw, I. & Farrell, J. (2016). Group-Schematherapy for Adolescents: Results from a Naturalistic Multiple Case Study. *Journal of Child and Family Studies*, 25 (7), 2246 –2257.
- Sanchez, F., & Martnez, H. (2015). The relationship between hardiness and social development between male and female students. *Aula Orientalis*, 1,216-23.
- Sava, F. A. (2009). Maladaptive schemas, irrational beliefs, and their relationship with the five-factor personality model. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 9, 135-147.
- Sheard, M., & Golby, J. (2007). Hardiness and undergraduate academic study: The moderating role of commitment. *Pers Indiv Differ*. 43, (3), 579-88.
- Skomorovsky, A. & Sudom, K .A. (2011). Psychological well-being of Canadian Forces officer candidates: The unique roles of hardiness and personality. *Military medicine*, 176(4), 389-96.
- Tarimoradi, A. (2014). Comparing the degree of hardiness and public health between Iranian and English Women University students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 101-105.
- Teimuri, S. & Mashhadi, A. (2008). Hardiness and Personality Characteristics of Acquired Students. *Journal of Psychological Sciences*, 25, 114-102 (Persian).
- Tejedor, E., Pedro, M. Beltrán, B., Boada-Grau, J., & Lucas-Mangas, S. (2015). Hardiness as a moderator variable between the Big-Five Model and work effort. *Journal Personality and Individual Differences*, 85, 105-110.
- Thimm, J. C. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five factor model perspective. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41, 373-380.

- Thimm, J. C. (2010). Relationships between early maladaptive schemas and psychosocial developmental task resolution. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 17(3), 219-30.
- Tibaret, D. H. (2011). Developing concepts of musical style. *Musicaescentiae*, 3, 193-216.
- VanderWal, R.A.1., Bucx, M. J., Hendriks, J.C., Scheffer, G.J., & Prins, J. B. (2016). Work stress and satisfaction in relation to personality profiles in a sample of Dutch anaesthesiologists: A questionnaire survey. *Journal Anaesthesiol*, 33(11), 800-806.
- Werner, E. E. (1997). Vulnerable but invincible: high risk childrenFrom adulthood. *Acta Paediatrica Supplement*, 422, 103-105..
- Yang, J., Colosseau, J., Vishar, M. (2010). Therapeutic Therapy (A Practical Guide for Experts). Translate h Hamidpur And z Endose Tehran: Arjmand Publications (Persian).
- Young, J. E., & Brown G. (1994). Young schema questionnaire: A schema-focused approach. *Journal Cognitive Therapy Personality Disorder*, 63-76.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). Schema therapy: A practitioner's Guide. New York: Guilford Press.
- Yousefi, N., Etemadi, A., Bahrami, F., Ahmadi, A., Bashlida, K. & Fatehizadeh, M. (2008). Psychometric Indexes of Early Maladaptive Schemes (EMSs). Ph.D. thesis of family counseling. Faculty of Sciences and Psychology, University of Isfahan (Persian).
- Yousefi, R., Chelbyanlou, Gh. R. & Baghban Novin., R. (2015). Prognosis of personality disorder symptoms based on early maladaptive schemas and personality traits. *Journal of Behavioral Sciences*, 9 (1), 50-41 (Persian).
- Yousefi, S. (2014). Relationship between early maladaptive schemas and explanatory style (optimism-pessimism) with psychological hardiness. Master's thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Tehran Central Branch (Persian).
- Zakin, G., Zahava, S., & Yuval, N. (2003). Hardiness, attachment style, and long term psychological distress among Israeli POWs and combat veterans, *Personal and Individ Differ*,34, 819–829.
- Zhang, L. F. (2011). Hardiness and the Big Five personality traits among chines university students. *Learniue and Individul Differences*, 21(1), 109-113.